

“És perquè et sé germana que puc dir-te estrangera”: traduint, (re)escrivint, confabulant mons im/possibles

Anna Cristóbal Lecina

LLL
institut
ramon llull

taller de traducció (?)

competències lingüístiques,
gramaticals i lèxiques

taller d'escriptura creativa

mirada reflexiva sobre els
recursos fònics i sintàctics
de la llengua

nivells A1 i A2

saber poètic

rol creatiu a la classe de
CLE

efecte d'estranyament

"Traducció com a problema filosòfic-
literari però des d'una perspectiva poètica"

A. Farrokhzad / S. Cârstea

Activitat 1: Taller de traducció poètica (15/11/2023)

Joan Margarit
Joana

Epíleg de Pere Rovira

Prem

PARE
QUÈ FEM
AMB LA MARE MORTA

Antònia Vicens

La matinada
clara

Maria Cabrera i Gal·lis

Il·lustració de Nàdia Almaraz i Escopet

eccentrique

#73
I DÉU EN
ALGUN LLOC
Sònia Moll

Jardins de Santarcadi

Jo soc la filla de la poeta,
jo soc la germana de la poeta,
jo soc la mare de la poeta,
jo soc l'àvia de la poeta,
i la besàvia, i la rebesàvia
i la seva rerebesàvia,
jo soc l'amiga de la poeta,
jo soc l'amant de la poeta.

Jo no soc la poeta,
jo no soc el subjecte del poema.

Jo soc la no-poeta,
jo no escric.

Jo tinc un destí més alt:
jo soc l'esquelet del poema.

Forats

M'he cercat el tel de l'ànima
i l'he trobat cosit de forats.

Cada forat,
una absència.

Mare,
podràs venir a buscar-me
avui?

Sònia Moll

#73
I DÉU EN
ALGUN LLOC
Sònia Moll

Jardins de Samarcanda

Fer-se gran

La mare és petita / i pots dur-la en braços
Tadeus Różewicz

La mare és petita
i tu no saps com créixer
per sostenir-la.

Sònia Moll

Retorns

La mare cau.
Recules fins al ventre.
Desneixes sola.

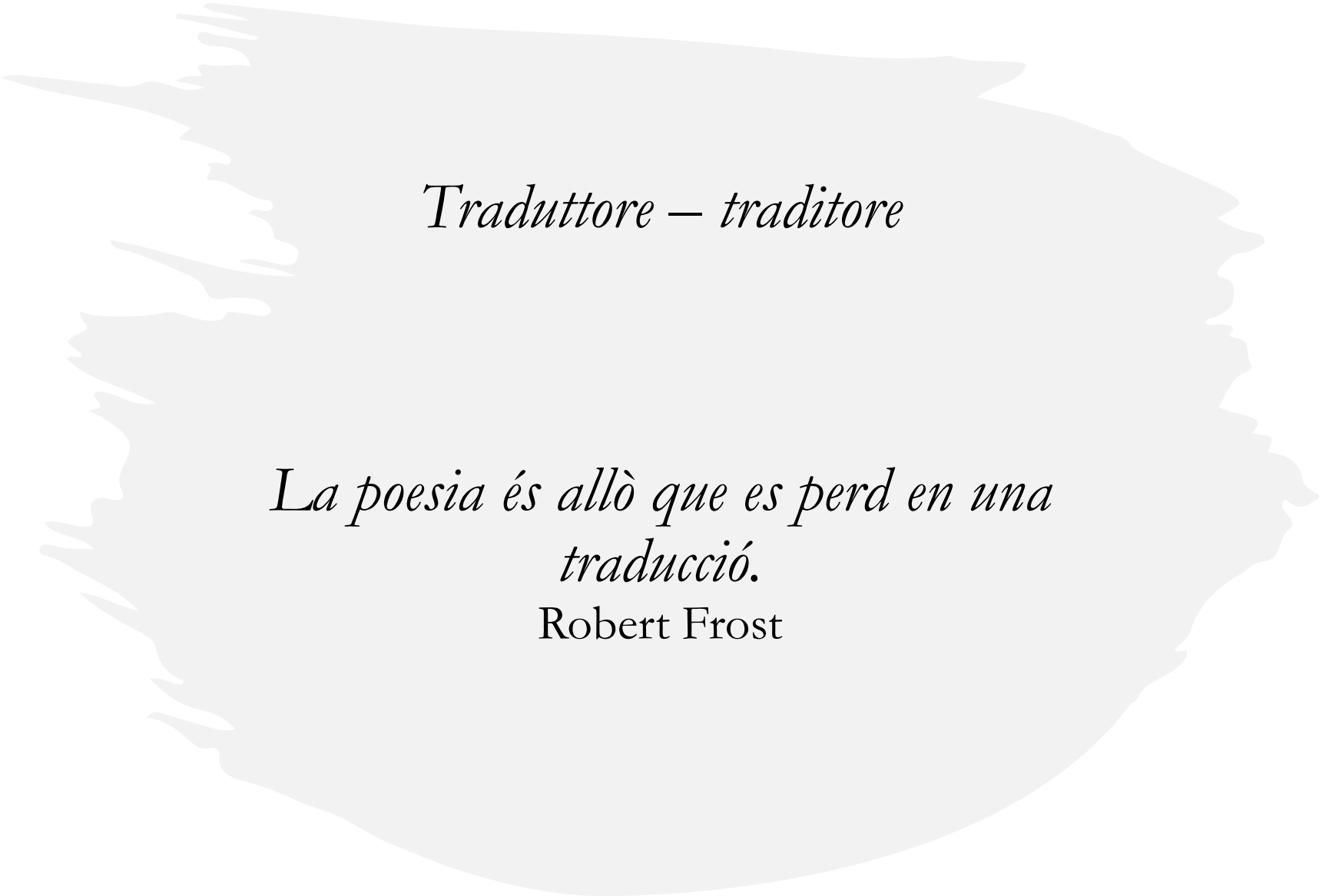
Sònia Moll

[Pare...]

Pare
ens mou
l'oblit
o ens mata l'enyorança.

Antònia Vicens

Traduttore – traditore

*La poesia és allò que es perd en una
traducció.*

Robert Frost

Només una traducció que també sigui una interpretació permet respectar la llibertat del text, la seva respiració, la seva bogeria. És la fidelitat més gran de totes.

Marguerite Duras

Traduir com excusa per escriure.

Escriure com excusa per estimar.

Estimar com excusa per trair.

Trair com excusa per traduir.

athena farrokhzad i svetlana cârstean

Quan la traducció produeix canvis en l'original, quan s'altera la seqüència dels fets, quan la descripció intervé en l'origen, ja no hi ha traducció ni original, només escriptura.

athena farrokhzad i svetlana cârstean

non quero aprender a chamar as cousas polo seu nome

nesta lingua

quero chamalas polo seu significado

El cas de Miriam Reyes

A ficción / a frustración

Do dicionario
bilingüe

e digo eu / digo / eu

~~o que non fun quen de facer coa lingua da miña nai~~
~~fareino coa túa~~

aínda que fale con dificultade
a dificultade é parte desta historia

o coitelo da lingua sen afiar
estragando a carne toda

os beizos a abrirse e pecharse no mesmo son inútiles
á hora de significar

mais óllame / olla pra min

~~tan descalciña pola area coma a túa rianxeira~~

Pare meu que ja no ets al poble,
pare meu que potser algun dia jo distretament estimava,
pare meu que te'n vas anar pel carrer sense ganes,
pare meu que potser algun dia molt discret m'estimaves,
per la sang que ens corria tan brava per les venes,
per les faccions de la teva cara que se m'esborren,
com el crit que ofega el meu pit,
pare meu!,
per la cicatriu que et partia sencera el ventre,
pare meu!,
pels tels secrets de la ceba als dits de la mare,
per les tardes tan pàl·lides a la cuina de casa,
pare meu!,
per les veus tan confuses del vespre,
pels crits i pels plors i les terrasses en ràtzia,
pare meu!,
per l'olor de gasoil de la teva roba en tornant de la feina, pare meu,
pels somnis que devien ser teus escolant-se per la pica, pare meu,
pels germans meus escolant-se per la pica,
oh pare meu!,
que retrobi la memòria, la memòria del pare i del fill,
la memòria, la gata vella,
la memòria, oh pare meu!,
el fil que em lliga als teus noms, a les teves mans, al teu crani rotund,
al teu riure que no m'agradava,
al teu ventre partit per la cicatriu del destí,
pare meu!,
que no hagi de cremar mai més la meva memòria, pare meu,
i que no me l'hagi de trobar d'improvís mai més,
disfressada de dona despentinada en gavardina i plors
en una cantonada ventosa de Manhattan
quan jo només volia anar a collir fonoll passat el pont dels vermells,
oh pare meu!

Pare meu, que trobi tota la memòria, pare meu!,
que trobi intactes les meves condemnes de nena de set anys,
que trobi intactes el fonoll i els gallarets vermells
—gall, gallina o poll, pare meu?—,
que trobi intactes la teva història i la meva, juntes, volent-se, pare meu,
com mai no van poder ser,
com mai no podran ser, ara,
oh pare meu,
pare meu que ja no ets al poble

Maria Cabrera – Salm i paràbola de la memòria pròdiga

<https://www.catorze.cat/biblioteca/salm-parabola-memoria-prodiga-33202/>

Exemples
de *traduccions*/versions/reescriptues

Salmo y parábola de la generosa memoria

Traducció de V. A. (alumna Català I)

Padre mío que ya no estás en el pueblo,
padre mío que quizás algún día amé distraídamente,
padre mío que te fuiste por la calle desganado,
padre mío que quizás algún día me amaste distraídamente,
por la sangre que corría tan rauda en nuestras venas,
por las facciones de tu cara que apenas recuerdo,
como el grito que presiona mi pecho,
¡padre mío!,
por la cicatriz que partía entero el vientre,
¡padre mío!
por todos los secretos que por capas dijiste de madre,
por todas las tardes tan pálidas en la cocina de casa,
¡padre mío!,
por las voces tan confusas de la entrada tarde.

Salmo y parábola del recuerdo pródigo, de María Cabrera

Traducción de Bárbara del Valle

Papá, que ya no estás en el pueblo,
papá, que quizás un día, distraídamente, te quería,
papá, que marchaste por la calle desganado,
papá, que quizás un día, muy distraído, me querías,
por la sangre que nos corrían tan brava por las venas,
por las facciones de tu cara, que se me desvanecen,
como el grito que ofrenda mi pecho,
¡papá!
Por la cicatriz que te partía en dos el vientre,
¡papá!
Por tus secretos en los dedos de mamá,
¡papá!
Por las tardes tan pálidas en la cocina de casa,
¡papá!
Por las voces tan confusas en la tarde,
por los gritos, y los lloros, y las incursiones en terrazas,
¡papá!
Por el olor a gasolina en tu ropa al volver de trabajar, papá,
por los sueños que debían ser tuyos, yéndose por el fregadero, papá,
por mis hermanos escurriéndose por el sumidero,
¡ay, papá!
Que reencuentre el recuerdo, el recuerdo del padre y del hijo,
el recuerdo, la gata vieja,
el recuerdo, ¡ay, papá!

El hijo que me liga a tus nombres, a tus manos, a tu cráneo rotundo,
a tu risa que no me gustaba,
a tu vientre partido por la cicatriz del destino,
¡papá!
Que no deba incinerar más mis recuerdos, papá,
y que no me los tenga que encontrar de improvisto nunca más,
disfrazados de mujer despeinada, en gabardina y llorando,
en un callejón ventoso de Manhattan,
cuando yo solo quería ir a por hinojo pasado el puente de los rojos,
¡ay, papá!
Papá, que encuentre todos los recuerdos, ¡papá!
Que encuentre intactos mis castigos de niña de siete años,
que encuentre intactos el hinojo y las gallinitas rojas,
(¿gallo, gallina o pollo, papá?),
que encuentre intacta tu historia y la mía, juntas, queriéndose, papá,
como nunca pudieron ser,
como ya no podrán ser nunca
ay, papá,
papá, que ya no estás en el pueblo.

De la traducció creativa a la creació d'un poema

Bàrbara del Valle (alumna de Català II)

S'ha tornat indigerible, insostenible, insuportable
recordar-te
pels teus secrets [entreteixits]
als dits de la mare.

Com el crit [gelat] que ofrena el meu pit
a cada déu i cada llei física que regeix el món,
com la boirina de la memòria
que endolceix els records

et dissipes

t' e s v a e i x e s

i, a la fi, respiro.

Em queda només una cosa que demanar-te:
que no hagi de cremar mai més els meus records, pare,
per a poder perdonar-te.

MARE I FILLA

Les teves mans són tot el seu passat:
trenta anys d'amor al fons dels teus palmells.
L'has vetllada durant tota la nit
i t'ajeus al seu llit al costat d'ella,
amb el teu pit contra la seva esquena
i el rostre a frec dels seus cabells cansats.
L'abrades i li parles en veu baixa
mentre l'acaricies.
Són les últimes nits. Sents l'escalfor
del seu cos esgotat que coneixes tan bé.
En la mort aprendràs a tenir cura d'ella.
Ha estat sempre un infant: vetlla el seu son,
que va assemblant-se més i més, i més,
a la profunda fosca d'alegria
on ella cau dins de les teves mans.

MARE I FILLA

Les teves mans són tot el seu passat:
trenta anys d'amor al fons dels teus palmells.
L'has vetllada durant tota la nit
i t'ajeus al seu llit al costat d'ella,
amb el teu pit contra la seva esquena
i el rostre a frec dels seus cabells cansats.
L'abrades i li parles en veu baixa
mentre l'acaricies.
Són les últimes nits. Sents l'escalfor
del seu cos esgotat que coneixes tan bé.
En la mort aprendràs a tenir cura d'ella.
Ha estat sempre un infant: vetlla el seu son,
que va assemblant-se més i més, i més,
a la profunda fosca d'alegria
on ella cau dins de les teves mans.

Madre e hija

Traducció de L. M.
(alumna de Català I)

Tus manos son todo su pasado:
treinta años de amor en el fondo de tus palmas.
La has velado durante toda la noche
y te estiras en su cama al lado de ella,
con tu rodilla contra su pierna
y el rostro muy cerca de sus cabellos cansados.
La abrazas y le hablas en voz baja
mientras la acaricias.
Son las últimas noches. Sientes el temblor
de su aliento agotado que conoces tan bien.
En la muerte aprenderás a cuidar de ella.
Ha sido siempre inocente: cuida su sueño,
que pareciéndose más y más, y más,
a la profunda fuentes de alegría
donde ella,
sujetándose a tus manos,
se deja caer.

MADRE E HIJA

Todo el pasado de ella son tus manos:
treinta amorosos años al fondo de tus palmas.
La has velado a lo largo de la noche:
te tiendes en la cama junto a ella,
tu pecho cálido contra su espalda,
sus cansados cabellos en tu rostro.
La abrazas y le hablas en voz baja
y, mientras, la acaricias.
Son las últimas noches, y sientes el calor
de su cuerpo agotado que tú tan bien conoces.
Ahora aprenderás a cuidarla en la muerte.
Siempre ha sido una niña: debes velar su sueño,
que se va pareciendo, más y más,
a la profunda sombra de alegría
por donde se desliza entre tus manos.

Activitat 2: Associacions surrealistes

El cantant malenconiós,
Joan Miró (1964)

Naissance

Un homme de terre et une femme de fer
font un enfants de porcelaine

Un homme de mer et une femme de feu
font un enfant des Tropiques

Un homme de main et une femme de velours
font un enfant en peau de castor

Un homme d'ombre et une femme de honte
font un enfant du diable andalou

Un homme des prisons et une femme des barrières
font un chien à poil dur

Un homme du monde et une femme de l'au-delà
font un enfant délicat

Un homme de bronze et une femme d'éponge
font un enfant de salamis

Deux hommes du thibet et une femme de religion
font un enfant mort-né marqué de la lèpre

un homme d'albumine et une femme de tentelle
font un enfant des catacombes

Un homme de charbon et une femme de raifort
ne font aucun enfant

Un homme de loi et une femme de devoir
font cinq agents de la brigade mondaine

Un homme de cyanure et une femme de mercure
font un enfant d'hydrargyre

Un homme mort et une femme médecin
font une barbe ou une mâchoire

Naixements, André Frédérique

Nacimientos

Un hombre de carbón y una mujer de rábano no dan nacimiento a ningún niño.

A Frédérique

Una mujer de clavo y una mujer marina
Dan nacimiento a una niña morena de óxido

Una mujer solsticio y una mujer camomila
Dan nacimiento a una niña sabiamente dormida sobre el pasto

Una mujer encantadora y una mujer serpiente
Dan nacimiento a un libro

Una mujer galerna y una mujer raíz
Dan nacimiento a una niña semilla de sicomoro

Una mujer sol negro y una mujer de charco
Dan nacimiento a dos niñas de cristal

Una mujer cantora y una mujer muda
Dan nacimiento a una niña llorona

Una mujer ciega y una mujer maga
Dan nacimiento a una niña oráculo

Una mujer tropical y una mujer duende
Dan nacimiento a una niña madre selva

Una mujer sorda y una mujer presumida
Dan nacimiento a una copia de sí mismas

Una mujer reina de las Amazonas y una mujer chamana
Dan nacimiento a una niña valiente

Una mujer avara y una mujer meseta
Dan nacimiento a una niña rosa de Jericó

Una mujer como tú y una mujer como yo
Damos nacimiento a todas esas niñas

Sara Torres

Naixements

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona _____ i una dona _____

Porten al món una criatura _____

Una dona como tu i una dona com jo

Portem al món _____

Naixements

Una dona **de pell de préssec** i una dona **de figues**
Porten al món una criatura **que tremola**

Una dona **d'espigol** i una dona **de vent de tramuntana**
Porten al món una criatura **que viu entre ortigues**

Una dona **mística** i una dona **frívola**
Porten al món una criatura **capaç de guarir malsons**

Una dona **sense records** i una dona **obsessionada amb la infància**
Porten al món una criatura **que ve del futur**

Una dona **lletraferida** i una dona **entotsolada**
Porten al món una criatura **d'alfabet desconegut**

Una dona **pigada** i una dona **clorofil·la**
Porten al món una criatura **amb dents de gata**

Una dona **si bemoll major** i una dona **re menor**
Porten al món una criatura **sostinguda en la tendresa**

Una dona **de blat** i una dona **de maduixa**
Porten al món una criatura **que condueix el tractor de l'avi**

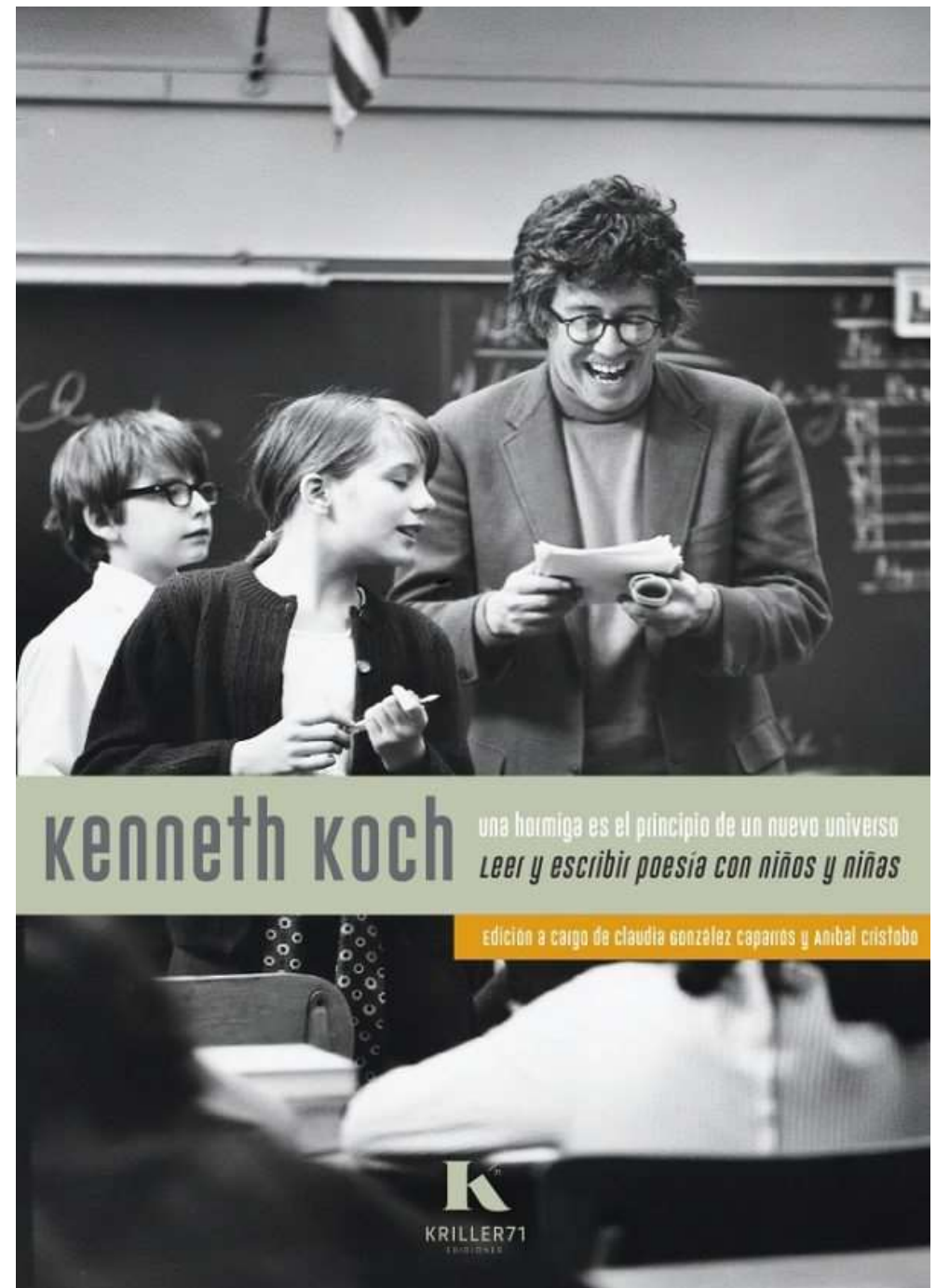
Una dona **muda** i una dona **trista**
Porten al món una criatura **que besa les llàgrimes de l'amiga**

Una dona **como tu** i una dona **com jo**
Portem al món **criatures sense por**

Obra col·lectiva en el marc de l'assignatura Català II

**Altres exemples de reescriptura poètica a la
classe de llengua i cultura catalanes**

Activitat
inspirada en el
llibre de
Kenneth Koch

Prefereixo el cinema.
Prefereixo els gats.
Prefereixo les flassades damunt l'Onyar.
Prefereixo Dickens abans que Dostoievski.
Prefereixo estimar la gent
abans que estimar la humanitat.
Prefereixo tenir sota mà fil i agulla.
Prefereixo el color verd.
Prefereixo no afirmar que l'intel·lecte
té la culpa de tot.
Prefereixo les excepcions.
Prefereixo sortir abans.
Prefereixo els vells esbossos.
Prefereixo parlar d'alguna altra cosa
amb els metges.
Prefereixo el ridícul d'escriure poemes
abans que el ridícul de no escriure'n.
Prefereixo, en amor, els aniversaris no assenyalats,
els que se celebren cada dia.
Prefereixo els moralistes que no em prometen res.

Prefereixo una bondat conscient
abans que una d'ingènua.
Prefereixo la terra a un burgès.
Prefereixo els països conquerits
abans que els conqueridors.
Prefereixo tenir reserves.
Prefereixo l'infern del caos
abans que l'infern de l'ordre.
Prefereixo les faules de Grimm
abans que les primeres pàgines.
Prefereixo fulla sense flor
abans que flor sense fulla.
Prefereixo els gossos amb la cua no tallada.
Prefereixo els ulls clars
perquè els tinc foscos.
Prefereixo els cassets.
Prefereixo moltes coses no esmentades aquí
abans que moltes tampoc no esmentades aquí.
Prefereixo els zeros a granel
abans que alineats en una xifra.
Prefereixo el temps dels insectes que el sideral.
Prefereixo tocar fusta.
Prefereixo no demanar quant falta.
Prefereixo considerar, finalment,
la possibilitat que l'ésser humà tingui algun motiu,
alguna raó.
Wisława Szymborska

Creem un poema

Exemple adaptat al català:

*Prefereixo el color fangós del riu
Henares abans que el
soroll de les obres de cases
unifamiliars a la vora de l'aigua.*

Cadascú ha d'escriure la continuació del següent vers:

PREFEREIXO +

- Un color
- Un lloc o ciutat
- Quelcom relacionat amb un sentit

ABRIL

10

16:00

SALÓN DE ACTOS, COLEGIO DE MÁLAGA
UNIVERSIDAD DE ALCALÁ

SANT JORDI CON ANTÒNIA VICENS Y BERTA PIÑÁN

Versos y extrañamientos en catalán y en asturiano

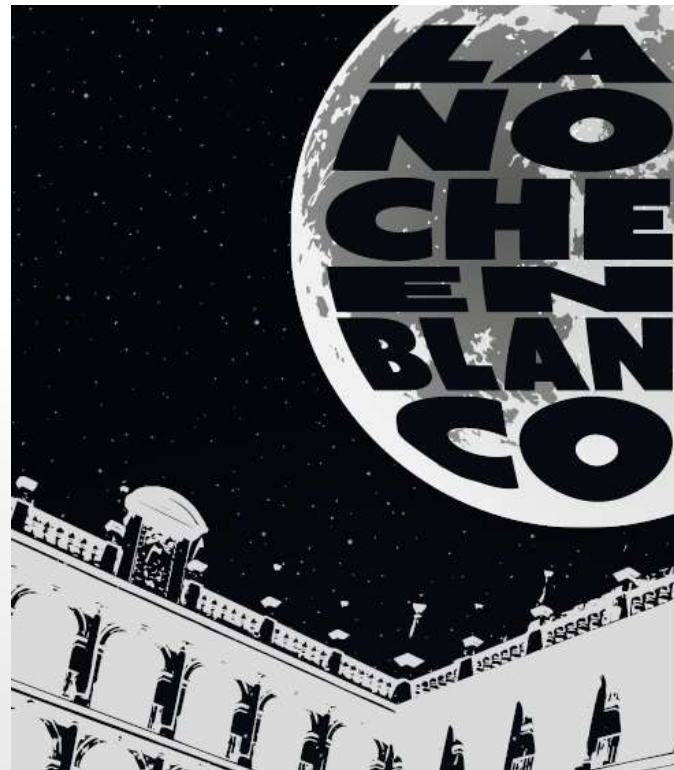
ORGANIZA: ANNA CRISTÓBAL LECINA

ME
LI
CU.

Departamento de Filología,
Comunicación y Documentación
Universidad de Alcalá

GILCO

III Institut
ramon llull

Crònica del esdeveniment "Versos y extrañamientos en catalán y asturiano"

per Bàrbara del Valle Vercalán | Jul 10, 2024

[La crònica de l'esdeveniment a la revista de la UAH](#)

Moltes gràcies!!

anna.cristobal@uah.es